

رئیس سازمان حفاظت محیط زیست در نشست خبری خود با خبرنگاران از منتفی شدن طرح انتقال آب خزر خبرداد

احیای خلیج گرگان با پمپاژ آب خزر

زیست بوم / رئیس سازمان حفاظت محیط زیست کشور از منتفی شدن طرح انتقال آب دریای خزر خبر داد. آمارهای موجود نشان می‌دهد ۶۳ کیلومتر از «طرح شیرین‌سازی و انتقال آب خزر به کویر مرکزی» از قلب جنگل‌های هیرکانی می‌گذرد. اجرای این طرح به این جنگل‌ها آسیب جدی خواهد زد. مطالعات نیز می‌گوید با اجرای طرح انتقال آب خزر به کویر میلیون‌ها تن خاک ارزشمند جنگلی نیز از بین خواهد رفت. براساس آمارهای ایران بدون تبعات انتقال آب خزر به کویر نیز رتبه نخست فرسایش خاک در جهان را دارد. این میزان سه برابر متوسط فرسایش خاک در جهان است.

آیا خلیج گرگان خشک می‌شود؟

نگرانی از خشک شدن خلیج گرگان با لایروبی از دیگر دلنگرانی‌های جامعه رسانه‌ای در نشست خبری رئیس پردیسان بود. این دلنگرانی در میان حرف‌های علی سلاجقه هم دیده شد. او گفت: «در زمینه لایروبی خلیج گرگان نظرات موافق و مخالف زیادی وجود دارد، برخی نگران این هستند که چون خزر در حال عقب‌نشینی است بنابراین با لایروبی همان میزان آب باقیمانده در خلیج به خزر تخلیه شود که از نظر علمی درست است به همین علت نظر من این بود که باید جنبه‌های مختلف لایروبی دیده شود تا همان ۱۵ هزار هکتار باقیمانده از خلیج گرگان هم خشک نشود. در واقع ۳ هزار هکتار از خلیج خشک شده است.» به گفته سلاجقه تمام دستگاه‌های حاضر در منطقه اعلام کرده‌اند که چنین اتفاقی نمی‌افتد چون بعد از لایروبی فاز دومی هم وجود دارد و آن پمپاژ آب از خزر به خلیج گرگان است که قرار است با دی بلایی انجام شود.

او این کار را هزینه برداشت و گفت: «یادآوری کردیم که این کار هزینه

زیادی دارد اما آنها هزینه را پذیرفتند، در واقع مجموعه‌ای از دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها به این نتیجه رسیدند که باید لایروبی انجام شود و بعد از آن پمپاژ آب آن را پوشش دهد.»

حقایع تالاب‌ها شفاف نشد

سال ۹۸ بود که دولت وقت قانونی را به بهارستان برد که وزارت نیرو را مکلف می‌کرد تا بعد از تأمین آب شرب و قبل از تأمین آب کشاورزی و صنعت، حقایع تالاب‌ها را تأمین کند. این قانون هنوز روی اجرایی شدن به خود ندیده است. آمارهای سازمان حفاظت محیط زیست نشان می‌دهد که بیش از ۴۰ تالاب مهم کشور به دلیل نرسیدن حقایع، تبدیل به کانون ریزگردها شده‌اند. سال گذشته «علی سلاجقه» اعلام کرد که میزان حقایع هر تالاب را به وزارت نیرو اعلام کرده است. در تمام این مدت رسانه‌ها از دفتر تالاب‌های پردیسان خواسته‌اند عدد مشخص شده برای هر تالاب را اعلام کند تا پیگیر حقایع‌ها باشند اما هر بار با یک جواب کلی از سوی پردیسانی‌ها مواجه شده‌اند. علی سلاجقه در این نشست هم گفت: «به طور مداوم از وزارت نیرو پیگیر تأمین حقایع محیط زیست هستیم البته این مساله همواره مد نظر وزیر نیرو است، همچنین در زمینه کشاورزی هم از وزارت جهاد کشاورزی خواستیم تا در زمینه کشت‌های جایگزین یعنی کشت‌هایی که نسبت به کم آبی و خشکی مقاوم هستند اقدام کنند.»

او همچنین یکبار دیگر تکرار کرد که هیچ پروژهای بدون مجوز محیط زیستی به زمین زده نمی‌شود اما شواهد نشان می‌دهد که صاحبان پروژه‌ها مثل پیمانکار پروژه میانکاله راه شروع پروژه بدون ارزیابی زیست محیطی را یافته‌اند. آنها با بی‌توجهی به روند قانونی و لزوم دریافت پیوست زیست محیطی کلنگ آغاز پروژه را به زمین می‌زنند.

مشکل بسته‌بندی صنایع دستی بعد از چند دهه حل می‌شود؟

زهرا کشوری

مدیر گروه زیست بوم

ده‌های گذشته نه تنها موفق به برندسازی این گنجینه نشده که جایگاه جهانی فرش و کفش خود را از دست داده است. بازار جهانی صنایع دستی الان در دست چین و هند است، نه ایران. به معنای آن نیست که صنایع دستی هند زیباتر از صنایع دستی ایران هستند اما آنها بازاریابی را خوب بلدند.

دوبی بازی کرده‌اند نگاه کنید، یا ببینید روسیه با عروسک‌های ماترئوشکا چه کرده است. ماترئوشکا (Matryoshka) که گاهی آن را حتی ماترئوشکا هم می‌خوانند، عروسک‌های تو در توی روسی است که در هر کجای دنیا آن را به هر کسی هدیه دهند بدون معطلی خواهد فهمید که این عروسک متعلق به کدام کشور است. چطور روسیه می‌تواند از یک عروسک این همه عضویت این شورا درآمد و در مجمع آسیا و اقیانوسیه آن، مشغول فعالیت شد، اما این گنجینه کهن چقدر در درآمد ناخالص ملی ما نقش دارد؟ پاسخ این سؤال ناامید کننده است. ایران باوجود این همه پتانسیل در

دستی ایران، بسته‌بندی است؟ حداقل در دو دهه گذشته همه مدیرانی که به ساختمان خیابان آزادی آمده‌اند و مدیریت این حوزه را به دست گرفته‌اند بسته‌بندی را یکی از مشکلات اساسی این حوزه دانسته‌اند. چطور همه می‌دانند مشکل چیست، اما هیچ راه حلی برایش ندارند؟ البته مشکل بسته‌بندی فقط به صادرات صنایع دستی ایران محدود نمی‌شود. بخشی از خرماي جنوب ایران هم با بسته‌بندی سنتی به‌عنوان غذای دام به کشورهای خلیج فارس می‌رود و در

بسته‌بندی‌های شکیل با هزینه‌ای بیشتر به ایران برمی‌گردد! مشکل کجاست که موضوع بسته‌بندی در صادرات ایران یک بار برای همیشه حل نمی‌شود؟ هر مدیری که به وزارت میراث فرهنگی می‌آید از زیبایی صنایع دستی و تک بودن آن در جهان صحبت می‌کند، اما همچنان صادرات صنایع دستی ایران به‌صورت چمدانی است! صنایع دستی سفال ایران در لالچین همدان در کاغذ روزنامه پیچیده و به عراق صادر می‌شوند! براساس آمارهایی که سید

حسین علوی مدیرکل دفتر بازاریابی و تجاری‌سازی به رسانه‌ها می‌دهد، ایران در جایگاه چهلیم صادرات صنایع دستی قرار دارد. کشورهای عربی و حوزه خلیج فارس یکی از بازارهای صنایع دستی ایران هستند. چند فیلم و کلیپ به زبان عربی تهیه شده و در کشورهای مقصد تبلیغ شده است؟ معاونت سابق صنایع دستی روسیه را یک بازار ناظهور برای صنایع دستی ایران می‌دانست، اما در همه این سال‌ها چندبار سازمان میراث فرهنگی از مجلس و دولت درخواست

تاکنون هیچ نوع سازه‌ای که استحصال آب انجام شود، نداریم و هیچ گونه سدی ساخته نشده است، از طرفی در پایین دست استان خوزستان و حوزه کرخه را داریم و تالاب شادگان که ۴ میلیارد متر مکعب آب را در شرایط سیلابی سال ۹۸ مدیریت کرد، در طول این مسیر ۹۰۰ میلیون متر مکعب آب مصرف می‌شود تا به شادگان برسد که بخشی از حقایع تالاب است، در این مسیر آب شرب ۱۲۷ هزار نفر باید تأمین شود، روش‌های متعددی مطرح شده و سعی می‌کنیم روش‌هایی که نرم‌افزاری است مورد استفاده قرار گیرد و دنبال روش‌های سخت‌افزاری نرویم و در عین حال هم هیچ مشکلی برای تالاب شادگان پیش نیاید.»

بر اساس گفته‌های سلاجقه بحث ادغام دو سازمان جنگل‌ها و محیط زیست همچنان به قوت خود باقی است اما زمان مطرح شدن در دولت هنوز نرسیده است.

سلاجقه درباره آتش‌سوزی‌های بحث برانگیز میانکاله که شواهد از عمدی بودن آنها خبر می‌دهد هم گفت: «تناقض‌هایی وجود دارد و سوءاستفاده‌هایی درباره معیشت مردم منطقه می‌شود، از دستگاه‌های امنیتی مجموعه، نیروهای انتظامی درخواست کردیم که کار را در این زمینه دنبال کنند، چون افرادی که اقدام به آتش‌سوزی این منطقه می‌کنند در واقع از مردم نیستند، غالباً افرادی هستند که از برخی مسائل می‌خواهند مشکلاتی را ایجاد کنند و این آتش‌سوزی‌های سریالی اتفاق می‌افتد البته در راستای آتش‌سوزی‌های اخیر در میانکاله با ورود دادستانی چند نفر دستگیر شدند.»

او همچنین از استقرار یک پایگاه اطفای حریق در میانکاله در آینده‌ای نزدیک خبر داد.

تجدد آشنی

حجت‌الله امر ادحانی پژوهشگر صنایع دستی و مدرس دانشگاه

صنایع دستی و مواجعه با خلأ عاطفی جامعه

درباره صنایع دستی به عنوان مجموعه‌ای از محصولات فرهنگی و بومی ایران بسیار صحبت می‌شود. عرصه‌ای که در برگیرنده بسیاری از سنت‌ها و شیوه‌های هنری و نقش‌مایه‌های کهن است و متنی ماندگار برای تجلی و ثبت آنها فراهم کرده است. در کنار کارکردهای فرهنگی و هنری، صنایع دستی واجد ارزش‌های اقتصادی و اجتماعی فراوانی هم هست که تحلیل‌های گوناگونی درخصوص آن مطرح و ارائه شده یا می‌شود. با وجود این خصلت‌ها و تنوع ارزنده، اما چالشی که این حوزه با آن روبه‌رو بوده این نکته است که چرا آثار صنایع دستی کمتر در سبد مصرف مخاطب ایرانی قرار دارد؟ فارغ از شرایط اقتصادی حاکم و محدودیت‌های مالی پیش آمده که تأثیراتش غیرقابل انکار است، اما دلیل مهم و مبانی دیگری که می‌توان مطرح کرد، خلأ عاطفی جامعه کنونی ما نسبت به محصولات صنایع دستی است. به این معنا که جهان ذهنی مخاطب ایرانی نسبت به صنایع دستی خالی است و در نتیجه صنایع دستی فارغ از قیمت و در دسترس بودن یا نبودن، اولویت ذهنی جامعه مخاطب نیست. در حالی که می‌توان با هزینه خرید یک بسته شکلات و شیرینی متوسط که برای سلامتی ضررها بسیاری دارد، یک یادگاری صنایع دستی خرید و به دین دوستی رفت.

اما این خلأ عاطفی چگونه شکل گرفته و علت آن چیست؟ در دنیای امروز رسانه‌های مختلف تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بر ناخودآگاه فردی و جمعی افراد جامعه دارند و گرایش و تمایل آنها به محصولات و خدمات مختلف را تعیین می‌کنند. این مسأله البته مستقل از تبلیغات مستقیمی است که در این عرصه‌ها صورت می‌گیرد. با نگاهی به محتوای رسانه‌های نافذی مانند فیلم و سریال‌ها، می‌بینیم که تقریباً در بسیاری فیلم‌ها و سریال‌های تولید داخل، صنایع دستی یا حضور ندارد یا بسیار کم رنگ و سطحی و آن هم در نماهای محدودی قابل رؤیت است. در حالی که استفاده از گوشی‌های همراه خارجی و زندگی لوکس تبدیل به یک سبک زندگی در فیلم و سریال ایرانی شده است. در دیگر تولیدات تصویری مانند انیمیشن‌ها و بازی‌های مختلف هم خبری از صنایع دستی و روایت‌های جذاب آن نیست. از سوی دیگر وقتی سه‌رمان‌ها داستان‌های منتشر شده به زبان فارسی هم نگاه کنیم، شرایط همین‌طور است و ردی و پایدی از صنایع دستی در لابه‌لای سطرهای این مکتوبات دیده نمی‌شود.

رسانه‌های جمعی هم اغلب در رویدادها و مناسبت‌های مختلف مانند روز جهانی صنایع دستی و هفته صنایع دستی یا جشن نوروز، یلدا و... متمرکزتر به این هنر صنعت کهن می‌پردازند و محتواهای مختلفی تولید می‌کنند اما در دیگر ایام این تمرکز مستمر نیست و سهم صنایع دستی در محتواهای مختلفی که توسط رسانه‌های گوناگون در عرصه فرهنگ تولید و منتشر می‌شود، کم است. با وجود چنین شرایطی است که در کل جامعه ما در سالیان اخیر نسبت به صنایع دستی خلأ عاطفی پیدا کرده و در نتیجه کمتر در اولویت خرید ما قرار می‌گیرد. مقوله‌ای که به نظر می‌رسد تا نسبت به رفع آن اقدامات مؤثر و فراگیری صورت نگیرد، صحبت کردن از شیوه‌های جدید فروش و بازاریابی و مفاهیمی از این دست، شاید چندان گره‌گشا نباشد.

در این بین اما شبکه‌های اجتماعی و صفحات شخصی هنرمندان تا حدودی توانسته این شرایط را تعدیل کند. ولیکن تأثیر آن در برابر خلأ دیگر بخش‌ها چندان فراوان نیست. توسعه شبکه‌های اجتماعی و آموزش تولید محتوا در حوزه صنایع دستی، توانسته تا حدی تأثیرات مؤثری بجا بگذارد که رشد و توسعه بیشتر آن قطعاً خواهد توانست این خلأ عاطفی را کمتر و در نتیجه بستر مناسبی برای رونق صنایع دستی در عرصه تولید و فروش مهیا سازد. در پایان باید گفت به نظر می‌رسد با تحلیل واقع‌بینانه و مبتنی بر اطلاعات درست می‌توان برای حل مشکلات صنایع دستی در حد ضایعات و امکانات موجود گام‌های اثربخشی برداشت و از سکون این عرصه مهم از صنایع فرهنگی ایران ممانعت به عمل آورد. بی تردید در این مسیر حمایت دیگر مؤلفان و خالقان آثار هنری در سینما، سریال، تلویزیون، نویسندگان و شعرا نیز خواهد توانست در تعاملی هم افزایانه، انرژی حیات بخشی را به بطن اقتصاد فرهنگ ایران منتقل سازد.

خبر در خبر

ایرنا- یوسف احمدی، دادستان عمومی و انقلاب جلفا گفت: با توجه به احتمال وجود خطرات جانی و مالی برای گردشگران منطقه، آبشار «آسیاب خرابه» جلفا در استان آذربایجان شرقی در راستای حفاظت از حقوق عامه تا استحکام بخشی و ایمن‌سازی نقاط حادثه‌خیز تعطیل است.

فارس- علی دارابی، قائم‌مقام وزیر و معاون میراث فرهنگی کشور در دو نامه جداگانه مراتب ثبت ملی ۷ میراث فرهنگی ناملموس را به استاندار قزوین ابلاغ کرد که یکی از آنها بازی‌های محلی قزوین است.

ایستنا- حسن اکبری، معاون محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط زیست گفت: بیش از ۲۰ سال پیش قانونگذار بر اساس نظرات کارشناسی سازمان حفاظت محیط زیست فهرستی از گونه‌های جانوری کشور را در طبقات در معرض خطر انقراض، حفاظت و حمایت شده، عادی و زیانکار تعریف کرد و با توجه به اینکه به مرور زمان جمعیت برخی از گونه‌ها نسبت به سال‌های گذشته افزایش یا کاهش یافته، بازنگری فهرست طبقه‌بندی حفاظتی گونه‌ها ضروری است.

ایرنا- سید مؤید محسن‌نژاد، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان فارس با تأکید بر اینکه خطر تخریب یا فرورفتن بنای مسجد وکیل شیراز را تهدید نمی‌کند، گفت: قرار شد تخلیه فاضلاب این بنا از طریق سیستم مرکزی شهری انجام شود.

میراث آریا- فرحناز رافع، رئیس مرکز ملی فرش ایران گفت: سنگسر ظرفیت راهاندازی خانه خلاق و شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه فرش را دارد و مرکز ملی فرش نیز از راه‌اندازی خانه خلاق و شرکت دانش‌بنیان در این شهر حمایت می‌کند.

فارس- مریم جلالی، معاون صنایع دستی و هنرهای سنتی کشور گفت: شبکه مویرگی باید یک نقطه کوچک در خانه‌ای روستایی را به بالاترین نقطه زنجیره ارزش وصل کند تا بتوانیم دست دلال‌هایی را که باعث افزایش کاذب قیمت یا معرفی نامناسب محصولات هستند کوتاه کنیم.

عکس: ایرنا